

Славољуб Цветковић: "ЈУГОСЛАВИЈА 1939-1941",
Институт за савремену историју, Београд, 1999, 318 страна

Књига *Југославија 1939-1941*, са поднасловом Совјетска присутност у југословенском политичком животу на почетку Другог светског рата, јесте скуп чланака, углавном објављених, из пера аутора историчара Славољуба Цветковића. То су научни прилози штампани у разним часописима и зборницима, као и реферати са научних симпозија широм Југославије последње две деценије овог века. Између Предговора и Резимеа на енглеском су 23 чланка који већим делом третирају извесне релације, одн. питања совјетско-југословенских односа. Један број прилога излази из ових оквира обрађујући такође интересантне детаље југословенске историје тих првих година Другог светског рата, када Краљевина још није била захваћена ратним вртлогом.

Аутор делом начиње историјско-теоретске теме о револуцији и модернизацији ("модеран" термин последњих година) или о светској револуцији у односу на Југославију. Присутни су и деликатни детаљи наше историје који последњих година побуђују појачано интересовање. Од Коминтерне па преко понашања југословенских комуниста према наступајућим крупним догађајима у свету, и земљи, до предвечерја југословенског ратног пролећа 1941. године. Те критичне тренутке око 27. марта и Априлског рата аутор

обрађује, користећи и совјетске изворе, у чланку Југословенско-совјетски преговори 1941. око закључивања уговора о пријатељству и ненападању. На основу извора др Цветковић подржава тезу о настојању совјетског врха да се одржи неутралност СССР по сваку цену. Остаје отворено питање о неутралности Совјета према народно-ослободилачком покрету у Југославији 1941. и улози и сврси постојања организације Равногорског покрета до 11. новембра те прве године рата.

Пажњу наше јавности поготово заслужује последњи прилог у књизи, који је први пут објављен у Војноисторијском гласнику 1996 - Покушај превредновања историјских оцена о Другом светском рату. Наводи се пример, карактеристичан за наше време, али и на широком простору, великих промена и свеопште транзиције (чест термин нашег времена). Неки "историчар" под псеудонимом Виктор па - Суворов написао је сензационалан чланак: "Ледоломац" објављен у Паризу 1985, у коме оптужује за рат Совјетски Савез, а не Хитлера и фашисте. Иза псеудонима је бивши контраобавештајни полицајац, који је добио политички азил у Енглеској. Није реткост да се и на другим меридијанима источне (и југоисточне) Европе управо полицајци појављују као велики критичари "кому-

нистичког" режима, коме су управо, врло прагматично, служили. Чланак је преведен и објављен у Енглеској, где га је средина дочекала незаинтересовано. Међутим, превод на пољском, сада већ као књига, изазвао је велико интересовање Пољака, чијим је националистичким осећањима поговало сведочење совјетског контраобавештајног официра. После неколико година стиже реакција на неозбиљно писање квазиисторичара. Израелски историчар Городечки у књизи "Мит о Ледоломцу" је успео да обезвреди наводе фалсификатора историје који оправдавају стратегију и деловање фашистичких сила. Цветковић констатује: "Одговор Городечког на писање Суворова није полемика стручњака "књигом на књигу" већ историјска студија поводом памфлета који је у условима великих друштвених промена на истоку Европе утицао на ширење искривљене историјске свести нарочито у срединама где је иначе историјска свест о Другом светском рату због идеолош-

ких разлога била затамњена". И још рационално закључује: "Полемика научника са историчарем-аматером који не влада методологијом историјског истраживања већ се служи некритичким скупљањем података, полустинама, емотивним објашњењима и политичким мотивима - није могућа". Да би дошао до финалне компарације на југословенском тлу - "Антифашистичка и народноослободилачка борба се са националистичких и политичких опредељења представља као погибелна за биолошки опстанак народа". Тако се "рехабилитују квислинзи", а "Равногорски покрет генерала Драже Михаиловића уздиже на ниво паралелног антифашистичког покрета у Југославији". На тај начин се ствара "нова историографија" "која не перципира научне резултате" већ настоји да читаво јавно мњење гурне у сферу националне мистике. Толико погибелна за наше народе, констатовали бисмо ми на крају, резонујући о актуелним питањима која третира ова нова публикација.

Др Драгољуб С. Пејровић